

Sistemul salarial

Piotr Kropotkin

1920

Cuprins

Partea I: Guvernul Reprezentativ și Salarizarea	3
Partea II: Sistemul Colectivist de Salarizare	5
Partea III: Remunerarea Inegală	7
Partea IV: Salarizare egală versus Comunism	9

Partea I: Guvernul Reprezentativ și Salarizarea

În planul lor de reconstrucție a societății, Colectiviștii comit, după părerea noastră, o eroare dublă. În timp ce vorbesc despre abolirea dominației capitalismului, totuși aceștia doresc să mențină două instituții care stau la baza aceste dominații, și anume, guvernul reprezentativ și sistemul salarial.

În ceea ce privește guvernul reprezentativ, pentru noi este absolut de neînțeles cum persoane inteligente (nelipsite printre Colectiviști) pot continua să fie partizane a parlamentelor naționale și municipale, după toate lecțiile pe care istoria ni le-a dat despre acest subiect, fie în Anglia sau Franța, în Germania, Elveția sau Statele Unite. În timp ce se poate observa pretutindeni cum dominația parlamentară e sfârșită; în timp ce principiile sale în sine – și nu doar aplicațiile lor – sunt criticate în toate părțile, cum pot oamenii inteligenți care se auto-numesc Socialiști Revoluționari, să caute să mențină un sistem deja condamnat la moarte?

Guvernul reprezentativ este un sistem care a fost elaborat de către clasa de mijloc pentru a învinge regalitatea și, în același timp, să mențină și să mărească dominația lor asupra muncitorilor. Aceasta este forma caracteristică a regimului burghez. Dar chiar și admiratorii săi cei mai dedicați nu au susținut în mod serios că un parlament sau un organism municipal reprezintă de fapt o națiune sau un oraș; cei mai inteligenți dintre aceștia știu că aceasta este imposibil. Prin susținerea regulii parlamentare, clasa de mijloc pur și simplu a căutat să restricționeze regalitatea, fără a da libertate poporului. Mai mult decât atât, este clar că pe măsură ce poporul devine conștient de interesele sale, iar varietatea acestora crește, sistemul devine inaplicabil. Și acesta este motivul pentru care democrații din toate țările caută paliative și corectări pe care nu le găsesc. Au încercat Referendumul, descoperind că e inutil; vorbesc de reprezentare proporțională, de reprezentarea minorităților și de alte utopii parlamentare. Într-un cuvânt, se străduiesc să descopere ceva ce nu se poate descoperi, adică o metodă de delegare care să reprezinte multitudinea de interese variate ale națiunii; dar sunt forțați să recunoască faptul că se află pe drumul greșit, iar încrederea în guvernare prin delegare dispare.

Doar social-democrații și colectiviștii nu pierd încrederea, cei ce încearcă să mențină așa-numita reprezentare națională și nu putem înțelege acest lucru. Dacă le displac principiile noastre anarhiste, dacă le consideră inaplicabile, cel puțin ar trebui, după noi, să încerce să descopere ce alt sistem de organizare ar putea să corespundă unei societăți fără capitaliști sau proprietari. Dar să preia sistemul clasei de mijloc – un sistem deja decadent, un sistem viciat prin excelență – și să proclame acest sistem (cu doar câteva corecții nevinovate, cum ar fi mandatul imperativ sau Referendumul, al cărei inutilități deja s-a demonstrat) și să-l considere potrivit pentru societate care a trecut prin Revoluția Socială ni se pare absolut de neînțeles, decât dacă aceștia înțeleg prin Revoluție Socială ceva foarte diferit de Revoluție, adică propun un fel de mică modificare a regimului burghez actual.

Același lucru se întâmplă cu sistemul salarial. După ce s-a proclamat abolirea proprietății private și se posedă în comun instrumentele producției, cum pot preconiza menținerea sistemului salarial sub orice formă? Și totuși este ceea ce fac Colectiviștii când laudă eficiența bonurilor de muncă.

Este de înțeles că socialiștii englezi au inventat la începutul secolului bonuri de muncă. Încearcă pur și simplu să împace Capitalul și Munca. Repudiau orice idee a atinge violent proprietatea capitaliștilor. Nu erau deloc revoluționari încât s-au declarat pregătiți să se supună regulii imperiale dacă această regulă ar favoriza societățile lor cooperative. Cel mult, au rămas clasa de mijloc, caritabilă dacă vreți, iar de aceea, după cum spune Engels în prefața pentru Manifestul Comunist din 1848, că socialiștii din aceea perioadă se regăseau printre clasa de mijloc, în timp ce muncitorii avansați erau Comuniști.

Că, mai târziu, Proudhon a preluat această idee, este din nou de înțeles. În sistemul său mutualist acesta dorea să transforme capitalul mai puțin ofensiv în ciuda menținerii proprietății private pe care o considera garanția individului împotriva statului, dar pe care o detesta cu toată inima. Mai mult, nu e de mirare dacă economiștii, aparținând mai mult sau mai puțin clasei de mijloc, acceptă bonurile de muncă. Acestora nu le pasă dacă muncitorul e plătit în bonuri sau în monedă șampilată cu efigia regelui sau a republicii. Ei vor să salveze, în dezastrul care se întrevede, proprietatea privată a caselor, a pământului, a morilor; sau cel puțin, a caselor locuite și a capitalului necesar pentru producția bunurilor. Iar pentru a menține această proprietate, bonurile de muncă sunt foarte folositoare.

Dacă munca poate fi schimbată pentru bijuterii și trăsuri, proprietarul unei case ar accepta-o de bună voie ca și chirie. Și atâta timp cât casa locuită, cât pământul și moara aparțin unor proprietari individuali, va fi necesar să li se plătească într-un fel înainte ca ei să te lase să muncești pe pământul lor sau în moara lor, ori să te adăpostești în casa lor. Și va fi nevoie să se plătească salarii muncitorilor, fie în aur sau hârtie sau bonuri de muncă pentru a se putea schimba cu tot felul de mărfuri.

Dar dacă se admite că fabricile, casele, pământul și morile nu mai sunt proprietate privată, că aparțin comunei sau națiunii, cum e posibil să se propună această nouă formă de sistem salarial – bonul de muncă?

Partea II: Sistemul Colectivist de Salarizare

Să examinăm îndeaproape acest sistem de remunerare a muncii, stabilit de către colectiviștii englezi, germani și italieni.

Se rezumă la aceasta: Toată lumea muncește, fie pământul, fie în fabrici, în școli, în spitale, etc. Ziua de muncă e reglementată de către stat, căruia îi aparțin pământurile, fabricile, mijloacele de comunicare și tot restul. Fiecare muncitor, muncind o zi, primește o notă de muncă, să spunem ștampilată cu următoarele cuvinte: opt ore de muncă. Cu această notă poate obține orice fel de bunuri în magazinele de stat sau în diferite companii. Nota este divizată în așa fel încât se poate cumpăra cu o oră de muncă carne, cu zece minute chibrite, cu jumătate de oră tutun. După Revoluția Colectivistă, în loc să se spună „doi lei de săpun”, se va spune „cinci minute de săpun”.

Majoritatea colectiviștilor, fideli distincției stabilite de către economiștii clasei de mijloc (și, de asemenea, de către Marx) între munca calificată și cea necalificată, ne spun că cea calificată sau truda profesională trebuie răsplătită un anumit număr de ori mai mult decât cea necalificată. Astfel, o oră de muncă a unui medic ar trebui să fie considerată ca echivalentă cu două sau trei ore de muncă al asistentei, sau ca trei ore a unui muncitor necalificat.” Munca profesională sau calificată va fi un multiplu al muncii simple”, spune colectivistul Gronlund, fiindcă acest tip de muncă necesită o ucenicie mai mult sau mai puțin de durată.

Alți colectiviști, de exemplu marxiștii francezi, nu fac această distincție. Ei proclamă „egalitate de salarii”. Doctorul și profesorul vor fi plătiți (în note de muncă) cu aceeași valoare ca și terasierul. Opt ore petrecute muncind în spital vor valora cât opt ore de muncă necalificată în mine sau fabrici.

Alții fac încă o altă concesie: recunosc că munca dezagreabilă sau nesănătoasă, ca și cea din sistemul de canalizare, ar trebui plătită mai mult decât munca agreabilă. Aceștia spun că o oră de muncă în canalizări ar trebui să valoreze cât două ore ale unui profesor. Unii colectiviști susțin remunerația completă pe corporație. Așadar, o corporație poate spune: „Avem o sută de tone de oțel. Pentru a le produce, muncitorilor noștri le-au trebuit zece zile; cum ziua de muncă are 8 ore, înseamnă opt mii de ore de muncă pentru o sută de tone de oțel; optzeci de ore pe tonă.” După care Statul le va plăti opt mii de note de muncă de câte o oră, iar aceste opt mii de note se vor distribui între colegii de la topitorie după cum consideră aceștia mai bine.

Sau, din nou, dacă o sută de mineri au petrecut douăzeci de zile muncind pentru a extrage opt mii de tone de cărbune, cărbunele ar valora două ore pe tonă și cele șaisprezece mii de note de muncă pentru fiecare oră primite de către sindicatul minerilor vor fi împărțite între aceștia după cum consideră corect.

Dacă vor exista conflicte: dacă minerii protestează și spun că o tonă de oțel ar trebui să coste șase ore de muncă în loc de opt; sau dacă profesorul evaluează munca sa de două ori mai mult ca cea a asistentei; atunci Statul trebuie să intervină și să reglementeze diferențele.

Aceasta este, în câteva cuvinte, organizarea pe care colectiviștii o doresc de la Revoluția Socială. După cum am văzut, principiile lor sunt: proprietate colectivă a instrumentelor muncii și remunerarea fiecărui muncitor de acord cu timpul petrecut ca muncă productivă; considerând productivitatea acestuia. Cât despre sistemul lor politic, ar fi regimul parlamentar îmbunătățit prin schimbarea oamenilor de la putere, mandatul imperativ și referendumul – adică votul general Da sau Nu la întrebările adresate deciziei populare.

Acum, trebuie să spunem încă odată că acest sistem ni se pare cu certitudine imposibil de realizat.

Colectiviștii încep prin a proclama un principiu revoluționar – desființarea proprietății private – și, de îndată ce îl proclamă, îl neagă, prin menținerea unei organizări a producției și al consumului derivată din proprietatea privată.

Aceștia proclamă un principiu revoluționar și ignoră consecințele pe care neapărat le provoacă. Uită că însuși faptul de a aboli proprietatea privată a instrumentelor muncii (pământ, fabrici, mijloace de comunicare, capitalul) provoacă societatea să se îndrepte spre o nouă direcție; că schimbă producția de sus în jos, și schimbă nu doar metodele ci și finalitățile sale; că relațiile de zi cu zi între indivizi trebuie modificate de îndată ce pământul, mașinăriile și restul sunt considerate ca bunuri comune.

Aceștia spun: „Fără proprietate privată” și imediat se grăbesc să mențină proprietatea privată în formele sale cotidiene. Spun că: „Pentru scopuri productive sunteți o comună”, „pământul, instrumentele, utilajele, tot ce s-a făcut până în zilele noastre – fabrici, căi ferate, porturi, mine – vă aparțin. Nu se va face nici cea mai mică distincție în ceea ce privește cota fiecăruia în această proprietate colectivă. Dar începând de mâine, veți discuta minuțios despre ce parte a avut fiecare dintre voi în producerea noilor mașinării, în săparea noilor mine. Începând de mâine veți depune efort pentru a cântări exact porțiunea ce va reveni fiecăruia din producția nouă. Vă veți număra minutele de muncă și veți fi atenți ca nu cumva un minut al colegului să nu cumpere mai mult decât un minut de-al vostru. Cu toții vă veți număra orele și minutele de muncă și cum o oră nu măsoară nimic – odată ce într-o fabrică un muncitor poate observa patru războaie de țesut deodată, în timp ce altul observă două, trebuie să cântăriți forța musculară, energia creierului, energia nervoasă depusă. Veți calcula minuțios anii de ucenicie, pentru a aprecia cu precizie ponderea fiecăruia în producția viitoare. Și toate acestea după ce s-a declarat că nu se ia în considerare partea pe care fiecare a depus-o în trecut.”

Ei bine, pentru noi este evident că o societate nu se poate organiza pe două principii absolut opuse, două principii care se contrazic la fiecare pas. Și națiunea sau comuna care va alege o astfel de organizație va fi forțată ori să se întoarcă la proprietatea privată ori să se transforme imediat într-o societate comunistă.

Partea III: Remunerarea Inegală

Am spus că majoritatea scriitorilor colectivști cer ca, în societatea socialistă, remunerația să se bazeze pe o distincție între munca profesională sau calificată și munca simplă. Aceștia susțin că oră de muncă a unui inginer, arhitect sau doctor ar trebui să fie considerată ca două sau trei ore de muncă a unui fierar, zidar sau asistentă medicală. Și aceeași distincție, spun ei, trebuie să se stabilească între muncitorii cărora le trebuie mai mult timp de ucenicie față de cei ce sunt simpli muncitori la zi.

Da, dar pentru a stabili această distincție înseamnă a menține toate inegalitățile societății actuale. Înseamnă să demarcăm de la început diferența între muncitor și cei ce pretind să-l guverneze. Mai mult, este împărțirea societății în două clase definite în mod clar: o aristocrație a cunoașterii deasupra plebei cu mâinile bătătorite, o clasă devotată servirii celeilalte; o clasă muncind cu brațele pentru a hrăni și îmbrăca pe cealaltă, în timp ce aceasta profită de timpul liber pentru a învăța cum să domine pe cei ce trudesc.

Înseamnă a lua caracteristicile distinctive ale clasei de mijloc și a le aproba de către Revoluția Socială. Este a ridica la nivel de principiu un abuz care în zilele noastre este condamnat în societatea pe cale de dispariție.

Știm ce ne vor răspunde. Ni se va vorbi despre „socialismul științific”. Vor cita din economiștii din clasa de mijloc și, de asemenea, din Marx, pentru a demonstra că există un motiv plauzibil pentru scala salariilor, deoarece „forța de muncă” a unui inginer e mai costisitoare decât „forța de muncă” a unui necalificat. Și, întra-devăr, economiștii s-au străduit să demonstreze că un inginer câștigă de douăzeci de ori mai mult decât un muncitor necalificat pentru că costurile „necesare” producerii unui inginer sunt superioare față de cele necesare producerii unui muncitor necalificat. Și nu Marx a susținut că acest tip de distincție între diferitele munci este de o necesitate logică? Nu putea concluziona astfel, odată ce a preluat teoria valorii de Ricardo și a insistat ca produsele să fie schimbate în proporție cu cantitatea de muncă socială necesară producerii lor.

Dar știm de asemenea cât putem crede din toate acestea. Știm că, dacă inginerul, omul de știință sau medicul sunt plătiți de zece sau sute de ori mai mult decât un muncitor, iar țesătorul câștigă de trei ori mai mult decât muncitorul la zi, nu e fiindcă aceștia sunt răsplătiți de acord cu diferitele costuri de producție. Mai degrabă se datorează unui monopol al educației. Inginerul, omul de știință și doctorul pur și simplu exploatează un capital, diploma lor, certificatul, la fel cum burghezul exploatează fabrica sau cum nobilii o făceau datorită titlului lor.

Când angajatorul îl plătește pe inginer de douăzeci de ori mai mult decât pe muncitor, acesta face un calcul foarte simplu: dacă inginerul poate salva 4.000 franci pe an din costul producției, acesta îi va plăti 800 franci pe an ca să o facă. Și când își dă seama că un șef, capabil să extenueze muncitorii, îi economisește zece mii de franci din costul salariilor, îi propune grăbit două sau trei mii de franci pe an. Un patron cheltuie o mie de franci când știe că această investiție îi poate garanta zece mii. Aceasta e esența regimului capitalist.

Așadar, încetați să ne vorbiți de costurile producției forței de muncă. Nu ne spuneți că un student, care și-a petrecut liniștit viața la facultate, are „dreptul” la un salariu de zece ori mai mare decât fiul unui miner care de la unsprezece ani s-a străduit să muncească în mină. La fel s-ar putea afirma că un comerciant cu douăzeci de ani de „experiență” într-un magazin are dreptul să câștige o sută de franci pe zi în timp ce le plătește doar cinci franci salariaților săi.

Nimeni niciodată nu a calculat costurile de producție ale forței de muncă. Iar dacă un trândav costă mai mult pentru societate decât un muncitor cinsit, rămâne încă de văzut, luând în considerare toți

factorii – mortalitatea infantilă în rândul muncitorilor, anemia care îi devorează și morțile premature – dacă un muncitor robust la zi nu costă mai mult pentru societate decât un artizan.

Spre exemplu, vor să credem că salariul de trei cenți a unei muncitoare din Paris sau de șase cenți a uneia din provincie care își strică vederea reprezintă „costul de producție” al acestor femei? Știm că dacă ele muncesc pentru un astfel de salariu și de multe ori inferior, e fiindcă, datorită splendorii noastre organizări, ar muri de foame fără aceste salarii ridicole.

În societatea noastră actuală, ne revoltă gândul că un Ferry sau un Floquet pun în buzunar o sută de mii de franci pe an în timp ce un muncitor trebuie să se mulțumească cu zece mii de franci pe an sau mai puțin, la fel cum ne revoltă faptul că un maestru câștigă de două sau de trei ori mai mult decât un muncitor și că, de asemenea, între muncitori există o gamă completă de salarii de la zece franci pe zi la șase cenți pe zi ai țărăncii. Condamnăm aceste diferențe. La fel de mult ne revoltă salariile mari ale miniștrilor ca și diferența între cei zece franci și cei șase cenți. Considerăm acestea nedrepte și spunem: jos cu privilegiile de educație și naștere! Suntem, unii anarhiști și alții socialiști, tocmai datorită acestor diferențe.

Astfel, cum am putea noi să ridicăm aceste privilegii la nivel de principiu? A proclama că o societate egalitară să se bazeze pe privilegiile de educație înseamnă să o condamni de la început. Într-o societate bazată pe egalitate ar dispărea vechiile privilegii pe care eram obligați să le acceptăm. În prezent, ne revoltă generalul lângă soldat, inginerul bogat lângă muncitor, doctorul lângă asistentă. Îi vom putea suferi într-o societate care de la început proclamă Egalitatea?

Evident că nu. Conștiința populară, inspirată de egalitate, se va revolta împotriva unei asemenea nedreptăți, nu o va putea tolera. Nici nu merită încercată.

De aceea, în prezent, anumiți colectiviști francezi, înțelegând imposibilitatea de a menține diferențierea salarială într-o societate influențată de Revoluție, se grăbesc să proclame egalitatea salariilor. Dar totuși se confruntă cu noi dificultăți, iar egalitatea lor de salarii se transformă într-o utopie atât de mare cât diferențierea salarială pe care ceilalți o propun.

O societate care a pus stăpânire pe toată bogăția socială și care a proclamat clar că toți au acces la această bogăție, indiferent de contribuția anterioară a fiecăruia pentru a o crea, va fi obligată să abandoneze orice idee de salariat, fie în monedă, fie în note de muncă.

Partea IV: Salarizare egală versus Comunism

“Fiecăruia după faptele sale” spun colectivisții, sau, mai exact, în funcție de partea sa de serviciu prestat societății. Și recomandă ca, după ce Revoluția Socială a instaurat posesiunea în comun a instrumentelor muncii și a tot ceea ce e necesar producției, societatea să se bazeze pe acest principiu!

Ei bine, dacă din nefericire Revoluția Socială ar proclama un astfel de principiu, ar fi ca și cum s-ar construi castele de nisip; dezvoltarea umană ar fi încetinită pentru mulți ani, iar problema socială moștenită din secolele trecute va continua nesoluționată.

Într-o societate ca a noastră, în care cu cât mai mult muncești cu atât mai puțin câștigi, la prima vedere pare că acest principiu tinde să fie o dorință de justiție. Totuși, de fapt nu e decât o consacrare a tuturor nedreptăților actuale. Pe acest principiu a apărut sistemului salarial ca să ajungă unde e în zilele noastre, cu toate nedreptățile strigătoare și toate ororile sale. Și a ajuns astfel odată ce societatea a început să calculeze, în valoare monetară sau în orice altă formă, salariul, în ziua când fiecare poate să aibă doar ceea ce reușește să primească ca și retribuție a muncii sale, s-a scris dinainte (cu ajutorul Statului) toată istoria societății capitaliste. În stare embrionară, acest principiu conținea toată istoria viitoare a societății capitaliste.

Trebuie să ne întoarcem la punctul de plecare și să facem același drum din nou? După cum am afirmat, Revoluția va fi comunistă; caz contrar va fi înecată în sânge.

E imposibil să se calculeze în unități monetare serviciile prestate societății, fie munca din fabrici sau agricultură, fie servicii morale. Nu se poate măsura cu exactitate nici un fel de valoare – nici ceea ce s-a numit necorespunzător ca valoare de schimb și nici valoarea de folosință. Dacă două persoane au aceeași plăcere în a executa două munci diferite pentru comunitate, cinci ore pe zi pentru mai mulți ani, putem spune că, la urma urmei, aceste două munci sunt echivalente. Totuși, nu putem fracționa munca acestor două persoane și să afirmăm că produsele pentru un minut, o oră, o zi, sunt echivalente.

Diferența între cel mai mare și cel mai mic salariu este un produs complex al impozitelor, a tutelei guvernamentale, a însușirii capitaliste; într-un cuvânt, e un produs al Statului și Capitalului. Toate teoriile elaborate de către economiști despre acest subiect au fost inventate „a posteriori” pentru a justifica nedreptățile existente. Nu le vom lua în considerare.

Cu siguranță ni se va spune că această diferențiere a salariilor din punct de vedere colectivizat va fi un progres, că „e de preferat ca unele persoane să câștige de două sau de trei ori mai mult decât un muncitor simplu, că „decât să fie milionari ca Rothschild care câștigă într-o zi cât ar câștiga un muncitor într-un an” și că „este un pas spre egalitate”.

Totuși, nu ar însemna să dăm un pas înapoi? A introduce distincția între muncă simplă și profesională într-o societate socialistă ar însemna să aprobăm Revoluția ridicând ca principiu o situație care în zilele noastre ne este impusă și pe care o considerăm nedreaptă. Introducând această distincție facem ceea ce s-a făcut pe 4 august 1789, când se proclama prin fraze bombastice abolirea drepturilor feudale și care, pe 8 august, au recunoscut aceleași drepturi când au impus țăranilor plata unei chirii ca și condiție pentru a se elibera de latifundiar. Sau ar însemna să facem ca și guvernul rus, care în perioada emancipării iogabilor a declarat că pământurile vor trece în mâinile feudalilor, când în prealabil deținerea pământului ioganilor se considera un abuz.

Cel mai cunoscut exemplu este Comuna din Paris din 1871, care a decis să se plătească cincisprezece franci pe zi membrilor Consiliului Comunei, în timp ce cei ce apărau Comuna cu arme în mâini primeau

doar treizeci de cenți pe zi. Unii consideră că această decizie a Comunei este un act extrem de democratic și egalitar. Dar, în realitate, această decizie a rectificat vechea vechea inegalitate între funcționar și soldat, între cel guvernat și cel ce guvernează. O astfel de decizie ar fi magnifică pentru o adunare oportunistă; pentru Comună a fost o minciună. Comuna renega principiul său revoluționar și, astfel, îl condamnă.

Se poate afirma că o persoană care a renunțat toată viața sa la zece ore pe zi pentru a munci a oferit mai mult societății decât o alta care a muncit doar cinci ore pe zi, sau decât o altă persoană care nu a muncit. Dar, nu se poate considera că produsul unor două ore de muncă a acelei persoane valorează dublu față de produsul muncii unei alte persoane care a muncit o oră și aceasta să fie plătită proporțional. A face acest lucru înseamnă să ignorăm că, în realitate, orice muncă realizată de orice individ este un produs al muncii trecute și prezente a întregii societăți. A face astfel înseamnă să considerăm că ne aflăm în epoca de piatră când deja ne aflăm în cea a oțelului.

Totuși, să considerăm de exemplu o mină de cărbune (sau orice altceva) și să vedem dacă există vreo posibilitate de a măsura și calcula serviciile prestate de către fiecare din indivizii ce muncesc în acest loc.

Să examinăm persoana care manevrează mașinăria enormă ce ridică și coboară liftul din minele moderne. El ține pârghia ce se oprește și inversează funcționarea mașinăriei; într-o clipă, el oprește liftul și îl face să se întoarcă sau să urce la o viteză incredibilă. Pe perete, există un indicator ce arată mereu pe o scală redusă, în ce parte a minei se află liftul. Cu mare atenție, urmărește indicatorul cu privirea și, când acesta atinge nivelul prevăzut, oprește brusc mișcarea liftului exact în locul stabilit, nici mai sus nici mai jos. Și, odată descărcat cărbunele iar vagoanele pline se înlocuiesc cu cele goale, el învârte pârghia în sensul contrar, lansând din nou liftul în mină.

Timp de opt până la zece ore pe zi, atenția acestuia îi permite să facă această minune. Dacă mintea sa se relaxează pentru un singur moment, liftul se lovește de roți și se zdrobește, rupe cablul, sfărâmă oamenii, paralizează muncă întregii mine. În minele moderne, perfecționate, dacă pierde trei secunde în fiecare mișcare a pârghiei, se vor extrage între douăzeci și cincizeci de tone de cărbune mai puțin.

Acum, e el cel ce prestează serviciul cel mai important? Sau poate e tânărul ce face semn de jos să se ridice din nou liftul? Sau e minerul care își riscă în permanență viața în capătul minei și care poate sfârși prin a muri din cauza gazelor emenate? Sau, poate e inginerul, care dacă ar greși în calculele făcute, într-o simplă operație de adunare, ar provoca explorarea zonelor în care se află mai puțin cărbune? Sau, într-un sfârșit, este proprietarul (cum pretind economiștii care apără retribuția după muncă și calculează „munca” după felul lor) care a investit în mină tot patrimoniul său și care a spus, contrar tuturor previziunilor, „explorați zona asta și veți găsi un cărbune excelent”?

Toți muncitorii minei contribuie la extragerea cărbunelui, în măsura forței lor, a energiei, a cunoștinței, a inteligenței și a abilității. Cum am putea noi să calculăm munca lor? Putem doar afirma că toți au dreptul la viață, la a-și satisface nevoile și chiar și fanteziile odată ce și-a satisfăcut nevoile de bază.

Mai mult decât atât, se poate spune că acel cărbune extras e un produs al muncii sale? Nu este cărbunele de asemenea produsul celui ce a construit calea ferată care duce la mină și drumurile care duc în orice direcție de la stația de tren? Iar aceasta nu e produsul muncii celor ce au pregătit pământul și l-au semănat, a celor ce au extras fierul, au tăiat pădurile și copacii, au construit mașinăriile ce vor consuma cărbunele, etc.?

Nu putem face nici o diferență între munca unora și a altora. A măsura munca în funcție de rezultatul ei ne conduce spre absurd. De asemenea, fracționarea și măsurarea acesteia în ore de muncă ne conduce spre absurd. Ne rămâne doar să nu facem nici un fel de măsurare a muncii și să recunoaștem dreptul la o viață liniștită a tuturor participanților în producție.

Să considerăm oricare alt sector al activității umane, să considerăm întreaga noastră existență pentru a răspunde la următoarea întrebare: Care din noi poate revendica că munca sa merită o retribuție mai mare?

Medicul care a descoperit boala sau asistenta a cărei îngrijiri igienice au asigurat vindecarea?

Inventatorul primei mașinării pe vapori, sau băiatul care într-o zi, sătul de a trage de coarda ce servea altminteri pentru a deschide valvula (lăsând să intre vaporii) și fără a se gândi că va descoperi

mecanismul esențial oricărei mașinării moderne – deschiderea automată a valvulei – a legat coarda de pârghia mașinării și a plecat să se distreze cu camarazii săi?

Inventatorul locomotivei sau acel muncitor din Newcastle care a sugerat înlocuirea pietrelor ce înainte se puneau sub șine și care provocau deraierea trenurilor, fiindcă nu aveau elasticitate, de plăci de lemn?

Mecanicul ce se află în locomotivă sau omul care prin semnale, oprește trenurile sau le permite trecerea?

Sau să considerăm cablul transatlantic. Cine a contribuit mai mult pentru societate? Inginerul încăpățânat care afirma că acesta va transmite telegramele sau tehnicienii ce spuneau că e imposibil? Maury, înțeleptul care a sfătuit să se înlocuiască cablurile foarte groase și a se folosi unele de grosime mai mică? Sau au fost voluntarii, veniți de nu se știe unde, ce petreceau zile și nopți în bărci examinând cablurile minuțios, metru pe metru, scoțând cuiele bătute stupid în stratul izolator al cablurilor de către acționarii companiilor maritime care urmăreau să le saboteze?

Într-o sferă mai vastă, în adevăratul domeniu al vieții umane, cu bucuriile, relele e accidentele sale, oricare din noi putem mărturisi cazul în care i s-a prestat un serviciu atât de mare, atât de important, că ar fi indignat să audă vorbind de a calcula acest serviciu în bani. Acesta ar putea fi doar un cuvânt potrivit și sincer, spus la momentul oportun, sau poate fi luni și ani de dedicare. Încercați să calculați aceste servicii, cele mai importante dintre toate, în „bonuri de muncă”!

„Munca fiecăruia”! Dar, dacă fiecare din noi ar dăruia infinit mai mult decât ce poate primi în bani, în „bonuri” sau în recompense civice, societățile nu ar schimba mai mult de două generații, ar dispărea în cincizeci de ani. Rasa umană s-ar extinge dacă o mamă nu și-ar sacrifica viața pentru a îngriji cea a copiilor săi, dacă un om ar dăruia fără a face calcule, mai ales, dacă un om ar dăruia gândindu-se mereu la orice fel de recompensă.

Și, dacă societatea burgheză e pe cale de dispariție, dacă în zilele noastre ne aflăm pe o cale fără ieșire din care se poate scăpa doar distrugând vechiile instituții, este tocmai fiindcă am făcut prea multe calcule, este fiindcă ne-am lăsat convinși să *dăruim* doar pentru *a primi*, e fiindcă am vrut să transformăm societatea umană într-o societate bazată pe *a datora* și *a avea*.

De fapt, colectivității știu acest lucru. Înțeleg vag că o societate care ar duce până la ultimele consecințe principiul „fiecăruia în funcție de munca sa”, nu ar putea exista. Cunosced că nevoile indivizilor (la care ne-am referit ca fantezii) nu corespund mereu cu munca lor.

De Paepe ne spune:

Acest principiu, eminent individualist, ar fi de fapt atenuat de intervenția socială în educația copiilor și a tinerilor (inclusiv alimentație și celelalte îngrijiri), prin organizarea socială a asistenței față de cei slabi și bolnavi și a reformei muncitorilor în vârstă, etc.

Colectivității știu că un om de patruzeci de ani cu trei copii are mai multe nevoi decât un tânăr de douăzeci de ani. Știu că o mamă care își alăptează fiul și petrece nopți întregi lângă patul acestuia nu poate oferi atâta muncă cât un bărbat care a dormit în liniște. Par să înțeleagă că bărbații și femeile s-au uzat fiindcă probabil au muncit prea mult pentru societate, probabil că nu pot să depună atâta muncă cât depun cei ce și-au petrecut plăcut zilele și au schimbat „bonurile” pentru locuri privilegiate de specialiști în statistica Statului.

Și se grăbesc să-l *atenueze* principiul: „Evident că societatea va alimenta și îngriji copii săi și va oferi asistență bătrânilor și celor slăbiți! Evident că principiul „fiecăruia de acord cu munca sa” va fi atenuat după nevoile fiecăruia și nu după munca sa.”

Asta este milă! Milă organizată de către Stat! Îmbunătățim orfelinatele, organizăm asigurarea pentru bătrânețe și îmbolnăvire și principiul este atenuat!

Așadar, după ce au negat comunismul, după ce au batjocorit după bunul plac principiul „fiecaruia după nevoi”, uite cum au realizat că marii lor economiști au uitat de un lucru: necesitățile producătorilor. Și atunci, se grăbesc să le recunoască. Totuși, Statul va aprecia dacă aceste nevoi sunt sau nu exagerate comparate cu munca furnizată, Statul le va satisface.

Statul va da pomană celor care vor își vor recunoaște inferioritatea. În scurt timp ajungem la legea săracilor și la workhouse (casa de muncă). Nu lipsește mult fiindcă, chiar și această societate vitregă care ne revoltă a fost obligată să-și atenueze pricipiul, făcând concesii într-un fel comuniste, utilizând de asemenea caritatea.

Și această societate împarte mese mizerabile pentru a evita ca magazinele sale să fie jefuite, construiește spitale – de cele mai multe ori oribile, dar uneori splendide – pentru a evita efectele produse de bolile contagioase. După ce s-au plătit zece ore de muncă, îi adăpostește și pe copii celorla pe care i-a condamnat la absolută mizerie. Și aceasta ia în considerare necesitățile – din caritate.

După cum am afirmat, mizeria oropsiților a fost prima cauza a bogățiilor altora. Mizeria oropsiților a creat primul capitalist. Totuși, înainte de a se putea acumula *câștigul de capital*, despre care se vorbește atât de mult, a fost necesar să existe oropsiți care să-și dea consimțământul în vânzarea forței lor de muncă pentru a nu muri de foame. Mizeria a creat bogății.

Mizeria a progresat rapid în Epoca Medievală, fiindcă legăturile ce au unit înainte comuniștii ruali și urbani au fost distruse de către invaziile și războaiele ce au urmat după crearea Statelor și dezvoltarea autorității lor, de către îmbogățirea bazată pe exploatarea Orientului și datorită multor altor cauze de același tip. Toate acestea au condus ca aceste comunități să abandoneze solidaritatea altminteri practică și să proclame: „Ce necesități?” Doar munca va fi răsplătită și fiecare să se descurce cum poate!

Și vor ca Revoluția să continue cu acest principiu? Vor să-l numească Revoluție Socială, un nume atât de drag pentru cei înfomețați, suferinzi și oprimați?

Nu, aceasta nu se va întâmpla, fiindcă în ziua în care vechiile instituții se vor prăbuși sub atacurile proletarilor, între aceștia vor exista câțiva ce vor striga: „Pâine pentru toți! Viață liniștită pentru toți!”.

Aceste voci se vor auzi. Poporul va spune: vom începe prin a satisface nevoile vieții, a bucuriei, a libertății și, atunci când cu toții am gustat fericirea, ne vom pune la muncă, munca demolării ultimelor vestigii a regimului burghez: a moralei sale provenite din cărți de contabilitate, a filozofiei sale de *a datora* și *a avea*, a instituției ce definește *al meu* și *al tău*. Și, distrugând, vom construi, cum spunea Proudhon, dar vom construi pe baze noi, pe bazele Comunismului și a Anarhiei și nu pe bazele unui individualism meschin și al Autorității.

Biblioteca Anarhistă

Piotr Kropotkin
Sistemul salarial
1920

Preluat la 16.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org